

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Канєнберг-Сандул Оксана Констянтинівна.

Філіппова Катерина Олександрівна

здобувачка вищої освіти 2-го курсу

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ІСЛАМСЬКЕ ПРАВО : ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Ісламське право, також відоме як мусульманське право, є однією з найбільш застосовуваних релігійних правових систем у сучасному світі. Це складна система соціальних норм, основою та ядром якої є релігійні інститути та заповіді ісламу, а також моральні та правові норми, що нерозривно пов'язані з ними та натхненні ними. Мусульманська правова система викликає найбільший інтерес серед релігійних правових систем у світі. Особливий статус ісламу в житті мусульман пов'язаний з тим, що іслам – це більше, ніж просто релігія.

У науковій юридичній літературі серед компаративістів не було єдиного загальноприйнятого визначення мусульманського права. Вчені надають мусульманському праву різноманітні визначення, залежно від того, на яких його рисах вони зосереджуються.

Відповідно до трактування К. Цвайгерта та Х. Кетца, ісламське право являє собою сукупність норм та правил, що походять з божественного одкровення і є обов'язковими для дотримання віруючими мусульманами в процесі виконання своїх релігійних обов'язків [3].

Тобто ісламське право визначається як своєрідний кодекс поведінки, що базується на приписах ісламської релігії та має регулювати всі сфери життя мусульман – від повсякденної моралі до правових та соціальних аспектів. Мусульманське право охоплює широкий спектр питань, починаючи від релігійних ритуалів та обрядів, таких як молитви, піст, паломництво, та закінчуючи нормами

сімейного, спадкового, кримінального та цивільного права. Це пояснюється тим, що іслам є не лише релігією, а цілісною системою, яка регулює всі сторони життя віруючих [2]. Шаріат спрямований на забезпечення праведного способу життя мусульман відповідно до волі Аллаха, що викладена у священних текстах Корану та Сунни (вчення та приклад пророка Мухаммада).

В історії ісламського права можна виокремити наступні основні етапи розвитку:

1. Зародження та початковий період ісламського права (VII ст.). Ісламське право сформувалося на основі Корану, Сунни (вчення та традицій Пророка Мухаммада) та практики праведних халіфів. На ранньому етапі воно мало переважно казуїстичний характер – норми стосувалися насамперед релігійно-обрядових питань, шлюбно-сімейних відносин, спадкування. Важливу роль у формуванні ісламського права на цьому етапі відіграли праведні халіфі та сподвижники Пророка [4].

2. Доктринальна розробка ісламського права та період становлення Арабського Халіфату (VII-XII ст.). У цей період ісламське право продовжило свій розвиток. Були визначені основні джерела права (Коран, Сунна, іджма – одностайна згода авторитетних богословів, кіяс – умовивід за аналогією), вироблені принципи правотворчості, сформувалися основні правові школи (мазхабі). Відбулося становлення ісламського правознавства як самостійної науки із власною термінологією, методологією, системою. Провідну роль у цьому процесі зіграли такі видатні мусульманські правознавці, як аль-Шафія, Абу Ханіфа, Малік ібн Анас, Ахмад ібн Ханбаль та інші [4].

В епоху Арабського Халіфату (VII-XII ст.) ісламське право стало основою правової системи, регулюючи широке коло відносин – цивільних, кримінальних, адміністративних, фінансових тощо. Особливо важливими були норми, що стосувалися статусу мусульман та не мусульман, регулювання міжнародних відносин [4].

3. Розвиток ісламського права за османського Халіфату (кінець XII – перша половина XX ст.). У цей період ісламське право зазнало певної кодифікації та

систематизації. Було укладено перший офіційний збірник мусульманського права – «Меджелле» (1869-1876 рр.), який діяв на теренах Османської імперії. Водночас, поступово посилювалися тенденції до секуляризації права та його адаптації до нових соціально-економічних реалій [4].

4. Розвиток ісламського права в сучасний період (друга половина XX ст. – до наших днів). У другій половині XX ст. – на початку XXI ст. спостерігається певне відродження інтересу до ісламського права та його принципів у мусульманському світі. Відбуваються процеси кодифікації, систематизації та адаптації норм шаріату до сучасних умов. Водночас у багатьох країнах з переважно мусульманським населенням поряд з ісламським правом застосовується світське законодавство, що запозичує окремі елементи шаріату. Таким чином, ісламське право продовжує еволюціонувати, взаємодіючи з іншими правовими системами.

Мусульманське право має низку ознак, які відрізняють його від інших правових систем, тому ісламське право можна охарактеризувати через систему таких основних ознак:

1. Нерозривний зв'язок з релігією ісламу. Згідно з догмами ісламу, джерелом походження мусульманського права є божественне одкровення, а не людська діяльність. Ісламське право вважається даром Аллаха людям, на відміну від інших правових систем, які є результатом людської творчості.

2. Теологічний характер. Ісламське право має виразний теологічний характер, оскільки основні його норми та принципи безпосередньо закріплені у Корані та Суні (Ісламській традиції). Коран є першоджерелом мусульманського права [1]. Тобто ісламське право засноване на релігійних джерелах, а не на світських законах, ухвалених людьми.

3. Єдність норм та принципів. Ісламське право розглядається як єдина система, що характеризується внутрішньою узгодженістю своїх норм та принципів. Ця системність є наслідком того, що всі норми ісламського права базуються на тих самих релігійних джерелах.

4. Статичність і динамічність. Попри те, що ісламське право ґрунтується на незмінних релігійних джерелах, воно водночас зберігає деяку гнучкість та здатність пристосовуватися до соціальних змін. Це досягається завдяки використанню методів тлумачення та доповнення первинних релігійних норм.

Отже, можна виділити ключові характеристики ісламського права, а саме: його невід’ємний зв’язок з ісламською релігією, обмеження сфери дії лише на мусульман, домінування обов’язків і санкцій, архаїчність, казуальність і формалізм, несистематизований характер, а також багатогранність правових шкіл і течій. Шаріат регулює як релігійні (наприклад, виконання обрядів і поклоніння), так і світські аспекти життя (наприклад, шлюбно-сімейні відносини, торгові угоди, кримінальне право). Існує також поняття фікх – це ісламська юриспруденція, яка тлумачить і застосовує шаріат на практиці. Ісламське право виступає не тільки як правова, але й етична система, що має на меті забезпечення справедливості, моралі та суспільного блага.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Белов Д.М., Бота С.М. Ісламське право в правовій картині світу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С.41-45.

2. Лук’янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі : монографія. Харків: Право, 2015. 352 с.

3. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук’янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2012. 272 с.

4. Правові системи сучасності. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/posibnyk_pps/nm/lec4.html

Ключові слова: ісламське право, мусульманське право, правова система, релігія, шаріат, релігійне право, фікх.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» *Форманюк Вікторія Василівна*.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
СЕКЦІЯ №1. ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	6
Борисюк Анна Сергіївна ФЕЙКОВІ НОВИНИ: ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО ТА ПРАВОВІ ІНІЦІАТИВИ КРАЇН СВІТУ У РЕГУЛЮВАННІ ТА БОРОТЬБИ З НИМИ.....	6
Вотчал Олексій Вікторович МОНІСТИЧНА ТЕОРІЯ СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ТА ЇЇ ВПЛИВ.....	11
Горячківська Оксана Вікторівна МІЖНАРОДНА ВВІЧЛИВІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	14
Джигирей Владислава Василівна СУТЬ ДЕЯКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	17
Костюк Мар'яна Іванівна ПРИНЦИПИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА НЕПОРУШНОСТІ КОРДОНІВ ЯК ФУНДАМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.....	21
Купенко Артем Ігорович КОНЦЕПЦІЯ РЕЄСТРАЦІЇ СУДНА ЗА ПРОЦЕДУРОЮ «ЗРУЧНИЙ ПРАПОР» В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ.....	26
Лебедевич Анна Дмитрівна та Письменна Ксенія Ігорівна ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ МІЖНАРОДНИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	31
Перерва Єлизавета Владиславівна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'Ї.....	36
Савлук Андрій Леонідович МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	39
Селіщева Валерія Володимирівна КЛАСИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ.....	43
Філіппова Катерина Олександрівна ІСЛАМСЬКЕ ПРАВО : ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	50
Шевченко Єлизавета Олегівна ПІДТРИМАННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В МІЖНАРОДНОМУ СПІВТОВАРИСТВІ.....	54
СЕКЦІЯ № 2. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ.....	57
Склярчук Кирило Олександрович	